

Tekijä Guttorm Milja Helena			
Työn nimi ”Galgá jáhkkit dasa, ahte buorrána”. Sápmelaš buorideami iešvuodat ja buorideaddjiid kompeteanssat Dálvadas-materiaála vuodul.			
Oppiaine Saamelainen kulttuuri	Työn laji pro gradu	Aika 15.11.2010	Sivumäärä 75
Tiivistelmä			
<p>Pro gradu -työni tavoitteena on ollut tutkia saamelaisen parantamisen ja lääkinnän keskeisiä piirteitä ja parantajien kompetensseja Turun yliopiston Dálvadas-materiaalin pohjalta. Materiaali koostuu haastattelusta, jotka tehtiin Tenojokivarressa vuosina 1967-1975. Teoreettisesti olen lähestynyt tutkimustani käsitteillä <i>parantaminen</i>, <i>lääkintä</i>, <i>vaihtoehtoiset hoitomuodot</i> ja <i>länsimainen lääketiede</i>. Työni metodiikan olen soveltanut aineistolähtöiseen sisällönanalyyysiin (Tuomi & Sarajärvi 2009). Olen liittänyt parantamisen vaihtoehtoisten hoitomuotojen ja länsimaisen lääketieteen rinnakkaiseksi käsitteeksi ja lääkinnän kahden ensiksi mainitun alakäsitteeksi. Lääkintä linkittyy myös länsimaiseen lääketieteeseen siinä, että länsimainen lääketiede on tehnyt lääkkeitä niistä lääkekasveista, joita alkuperäiskansat ovat käyttäneet jo kauan sitten.</p> <p>Tutkimustulosteni valossa saamelainen parantaminen on lähtenyt luonnosta. Olen käsitellyt itseparantamisen tasoa, joka tarkoitti kodin piirissä tapahtuvaa vaivojen lääkintää lääkekasvien avulla ilman kansanparantajien ja länsimaisen lääketieteen apua. Toisena tasona olen syventynyt kansanparannukseen, joka oli itseparantamisen ja länsimaisen lääketieteen välimaastossa oleva ihmisten terveydenhoidon haara. Siinä parantajat paransivat sairaita, koska itseparannuksen keinot eivät enää riittäneet eikä länsimaisia lääkäreitä ollut saatavilla.</p> <p>Saamelainen lääkintä tapahtui perhepiirissä ja monet oppivat lääkitsemistä vanhemmiltaan. Yksi tavallisimmista materiaalissa esiin tulleista lääkinnän piirteistä oli keitetty vesi ja siihen sekoitetut ja siinä haudutetut kasvit sekä ruoka-aineet. Lääkkeet eivät olleet vahvoja, koska samoja lääkkeitä käytettiin kaikenikäisille. Materiaalini pohjalta lääkintä oli hyvin käytännönläheistä ilman henkistä aspektia.</p> <p>Saamelaisten parantaminen on läpikäynyt jokaiseen aikakauteen liittyvät sairauskäsitykset. Shamanistisena aikana sairaus nähtiin sielunmenetyksestä johtuvana ja henkien aikaansaamana. Uudemman kansanparannuksen ja vaihtoehtoisten hoitomuotojen piirissä sairaus on johtunut kehon epätasapainosta ja ihmisen ja luonnon välisen harmonian järkkymisestä. Länsimainen lääketiede on puolestaan tuonut näkemykset tieteeseen perustuvista sairauden määritelmistä.</p> <p>Tenojokivarren parantaminen tuntui olevan suhteellisen arkipäiväinen asia, vaikka siihen liittyi myös henkisiä komponentteja. Parantamisen keskeisenä ajatuksena oli se, että piti uskoa siihen, että paranee. Vaikka parantajan luona käynti vaati uskoa ja myönteisyyttä henkisiin asioihin, siitä huolimatta siihen ei tuntunut liittyvän salailua tai häpeää. Ainoastaan parantamistapahtumasta ei hiiskuttu yksityiskohtia, koska se saattoi heikentää parantamisvaikutusta. Suurin osa ihmisistä luotti parantajiin ja syrjäseuduilla oli entisaikaan jopa pakko käydä parantajan luona, koska länsimainen lääketiede ei vielä silloin ulottunut reuna-alueille.</p> <p>Olen jakanut parantajat viiteen eri tyyppiin materiaalini pohjalta. Vertasin jakoani kolmeen eri kirjallisuudessa esitettyyn parantajien määritelmään ja minun jakoni perustui puhtaasti materiaalini informanttien näkemyksiin parantajista ja heidän toimialueistaan ja -kyvyistään. Jaoin parantajat <i>noitiin</i>, <i>tietäjiin</i>, <i>sanalääkäreihin</i>, <i>verenpysäyttäjiin</i> ja <i>hierojiin</i>. Jakoni oli hierarkkinen noidan ollessa hierarkian yläpäässä. Vaikka olen työssäni määritellyt noitainstituution olemassaolon 1900-luvun alkuun, informantit selvästi vielä Dálvadas-materiaalin haastattelujen aikoihin 1960- ja 1970-luvuilla määrittivät noidan kaikkein voimakkaimmaksi ja kunnioitettuimmaksi parantajatyyppiksi. Mistä tämä kertoo? Mielestäni asian voi nähdä sillä tavoin, että shamanismin piirteet olivat säilyneet kristinuskon rinnalla niin, että noita nähtiin shamanismin loppumisen jälkeenkin todellisena tekijänä. Kristinuskon toi mukanaan näkemyksen siitä, että noidan voimat olivat kytköksissä piruun eivätkä hänen sisäisiin voimiinsa. Huolimatta negatiivisista ajatuksista noitaa kohtaan hänen noituuttaan ei asetettu kyseenalaiseksi, vaan se tunnustettiin.</p>			
Muita tietoja			